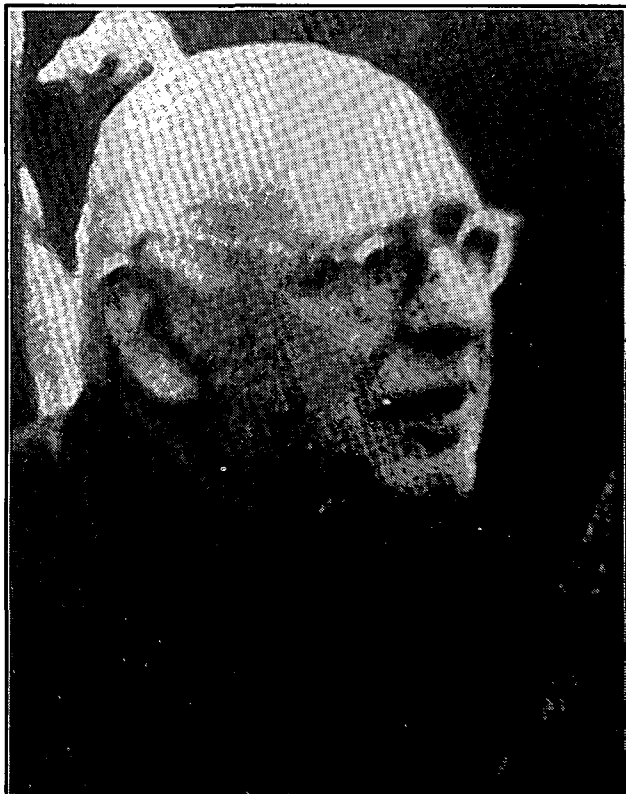

L'any 1929 l'escolapi pare Eusebi Millan, recentment arribat de Cuba, comença la pràctica del bàsquet, el nou esport nord-americà, a Santa Anna. Al camp de l'Iluro l'ensenya també el Sr. Bonifaci Martínez, professor d'Educació Física.

A Mataró es formaran ben aviat diversos clubs que jugaran a bàsquet. Destacaran especialment l'Universitari Santa Anna, l'Iluro i l'Esportiva, associació encara avui plena d'activitat.

BREU HISTÒRIA DE LA INTRODUCCIÓ DEL BÀSQUET A MATARÓ

El bàsquet espanyol va començar a Catalunya i més concretament, a Barcelona. A la nostra ciutat el pare Eusebi Millan, escolapi, vingut de Cuba, i el Sr. Bonifaci Martínez, professor d'Educació Física, en foren els introductors. Estem parlant de l'any 1929.

El Pare Eusebi Millán, escolapi.

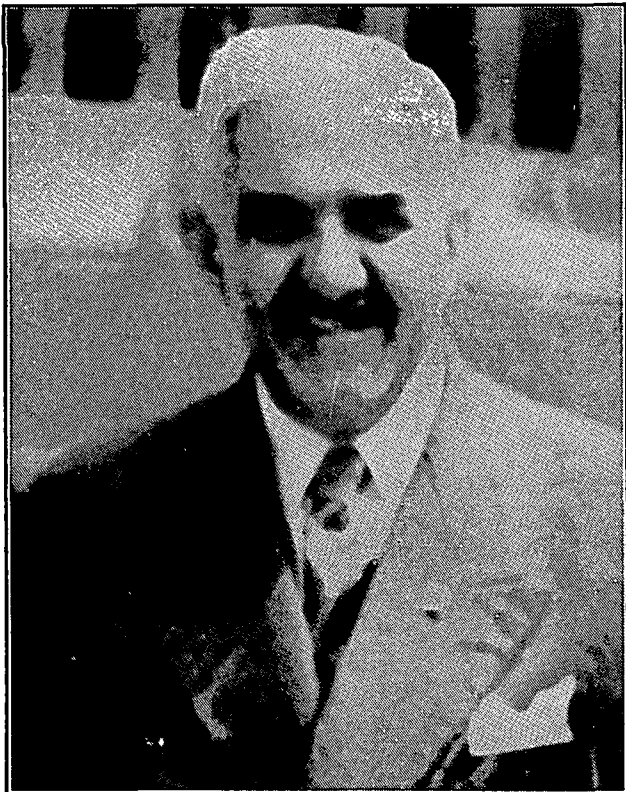
De l'època, en tinc molts bons records. Varen ésser uns anys molt intensos, plens de reunions i xerrades, que intentaré de resumir de la millor manera possible.

Un bon dia, ja no recordo la data, vaig trobar l'amic Francesc Cruzate, company de *Can Culapi*, i em digué *tu, a qui t'agrada tant l'esport, perquè no véns al pati, avui a les deu del matí; hi ha un escolapi nou, que ha vingut de Cuba, i ens ha d'ensenyar un nou esport.*

Vaig anar-hi. El pare Millan era al bell mig d'un cercle de nois. A les mans tenia una pilota que anava llançant a cadascun i, quan feia un cop de xiulet, l'havien de tirar, intentant de passar-la pel mig d'un cercle elevat, que tenia una xarxa penjant.

El pare Millan em va demanar que anés al Círcol Catòlic i que expliqués a mossèn Plandolit el nou esport que aprenfem a Santa Anna. Va dir-me que ell també hi aniria.

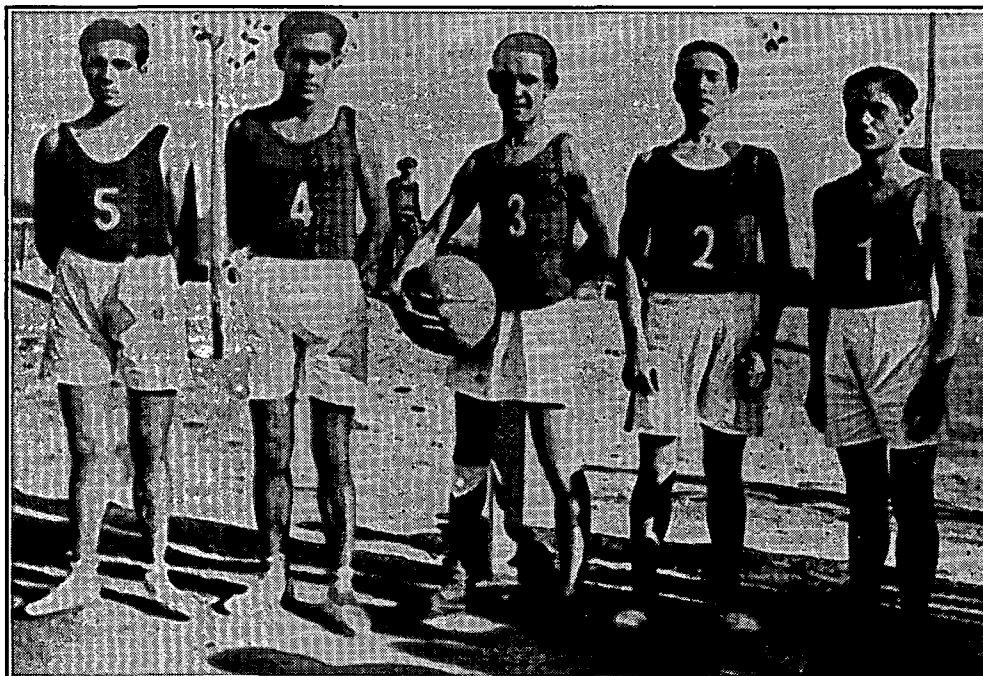
I vaig fer-ho d'aquesta manera. En parlàrem mossèn Plandolit, en Rafael Julià, en Jaume Llopart i jo. Comentàrem també que al camp de l'Iluro el Sr. Bonifaci Martínez ensenyava el mateix esport. Després d'haver vingut el pare Millan al Círcol i d'haver parlat amb mossèn Plandolit, en Rafael Julià, en Graupera i jo mateix vàrem anar a prendre les mides que feia un pati que hi havia a les pistes del Club de Tennis Mataró. Les mides resultaven i mossèn Plandolit aconseguí que els dirigents del Club de

Sr. Bonifacio Martínez.

Tennis accedissin a permetre d'instalar el primer camp de bàsquet a Mataró. Era situat al pati del Círcol Catòlic.

Quan no es podia utilitzar el camp, practicàvem el bàsquet al mateix Círcol, en una sala que hi havia al final del pati, entrant per la plaça dels Bous,

Primer equip premilitar fundat per Bonifacio Martínez: Duch, Lagunas, Samper, Bonamusa, Nogueras.

sala que normalment s'emprava per fer gimnàstica, i que va desaparèixer amb les obres que es van fer durant la guerra civil. El primer cercle s'instal·là foradant el cul d'una cadira rodona; fou la primera xarxa de bàsquet de l'Esportiva.

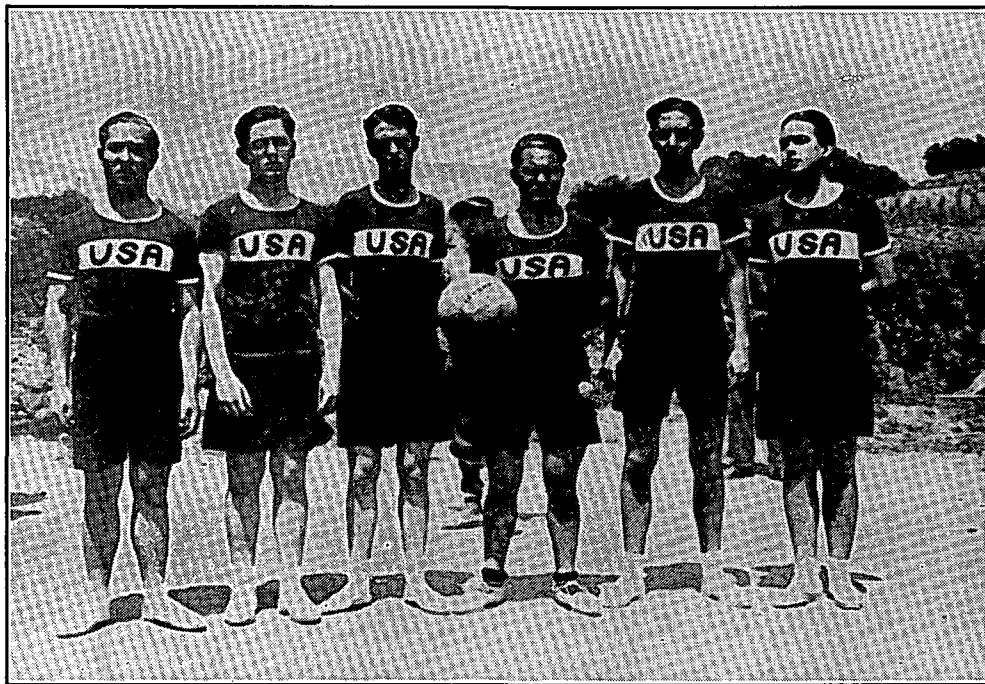
Per formar els equips vàrem plantejar-ho a tota la gent de la casa, des de la secció dramàtica fins als components de l'equip de futbol. En Julià i jo vàrem triar els jugadors, d'acord amb tothom. Comas, Montasell, Berga, Xivillé, Llinés, Cosme, Jané i Ginesta formaren un primer equip, l'Esportiva. Amb la resta de gent es va fer un segon equip, que anomenàrem els Científics, amb el consentiment de l'agrupació excursionista del Círcol, ja que no era permès de tenir dos equips amb un mateix nom. Els jugadors d'aquest segon equip foren Calvo, Solé, Pla, Cuní, Cusachs, Saurí, Saurí II, Sabater, etc...

El pare Millan venia cada vespre i cada diumenge al matí per ensenyar-nos la tècnica del joc i els reglaments. I per aconseguir de consolidar els equips del Círcol Catòlic vàrem organitzar una mena de campionat.

El primer partit, jugat a Mataró, al camp de l'Iluro, entre l'U.S.A. (Universitari Santa Anna) i el Premilitar B (segon equip) fou guanyat per l'U.S.A. per 10 punts contra 9.

El camp de l'Iluro començava a omplir-se i els equips, per raó de competència, anaven perfeccionant el seu joc. El mes de gener de 1930 es començaren a construir dos nous camps, un al Círcol Catòlic i l'altre a Santa Anna.

L'equip B del premilitar canvià el seu nom pel d'Iris B.C. i l'Universitari va organitzar el primer torneig local, el Copa Xampany Noia i va quedar constituït el Comitè de Basquetbol de Mataró, format per diverses persones i entre elles algun escolapi que va actuar d'incògnit per diferents motius, assessorades per la Junta de la Federació Catalana de Basquetbol.

Universitari Santa Anna: Pujol, Mayol, Cruzate, Solà, Biayna, Gómez.

En aquest torneig, s'hi inscriviren deu equips i es formaren dos grups: Grup A: UNIVERSITARI —Mayol, Cruzate, Solà, Gómez, Viayna i Beltran—; IRIS —Samper, Serra, Bonamusa, Duch, Nogueras, Junqueras, Llinàs, Carbonell, Girabau, Boltas i Carretero—; ESPORTIVA DEL C.C. —Berga, Montasell, Xivillé, Comas, Pujadas, Ginesta, Tarragó, Àlvarez i Llinés—; LLEVANT (els banquers) —Ximenes, Mauri, Llopart, I. Xiqués, P. Xiqués, Ballescà, Roca, Catarineu, Jané, Ramon i Lladó—; B.C. ESTÈTIC (músics) —Colomer, Altimira, Buixant, Buch, Aragall, Morral, Ledesma i Carretero—. Grup B: PREMILITAR d'E.F. —Cordon, Canal I, Canal II, Pla, Raimí, Costa, Duch, Roig, Garcia, Baldomero i Pruna—; AMATEURS B.C. (Foment-Congregació Mariana) —Soler, Regàs, Dfaz, Jané, Pineda, Esquerra, Martí, Guardiet, Masuet i Cuadrada—; CIENTÍFICS del C.C. —Calvo, Cuní, Cusachs, Pla, Saurí I, Saurí II, Sabater, Julià i Graupera—; SPORTFOUNDERS (C.N. Mataró) —Roca, Majó, Viladevall, Gallifa, Cabanyes, Subirà, Esquius, Cuadrada, Majó i Patau— i FIVE DEBILS (estudiants de Comerç Santa Anna) —Recoder, Boadas, Regàs, Vila, Carbonell, Recoder, Morella, Matas i Vallmajor—. La final es jugà al camp de l'Iluro, amb assistència d'uns tres mil espectadors; Arbitrada pel Sr. Manén, fou jugada per l'Universitari i el Premilitar, amb el resultat de 22 a 15, favorable al primer. En el decurs d'aquest torneig els mateixos jugadors feren d'àrbitres i anotadors.

Abans, si fa no fa pel desembre de 1929, el pare Millan havia donat classe a uns vint-i-cinc inscrits, de

diversos equips de la ciutat, per obtenir el títol d'àrbitre, que a la fi obtinguérem jo mateix, amb el número 1 i en Pere González, amb el número 2. Junt amb deu anotadors (Cusachs, Guardiet, Soler, Jané, Ginesta, Julià i altres) els va examinar l'àrbitre internacional Sr. Sust i els àrbitres Manén (que pità la final del Trofeu Xampany Noia) i Medina, que després va pitar la final del Trofeu Parlophon.

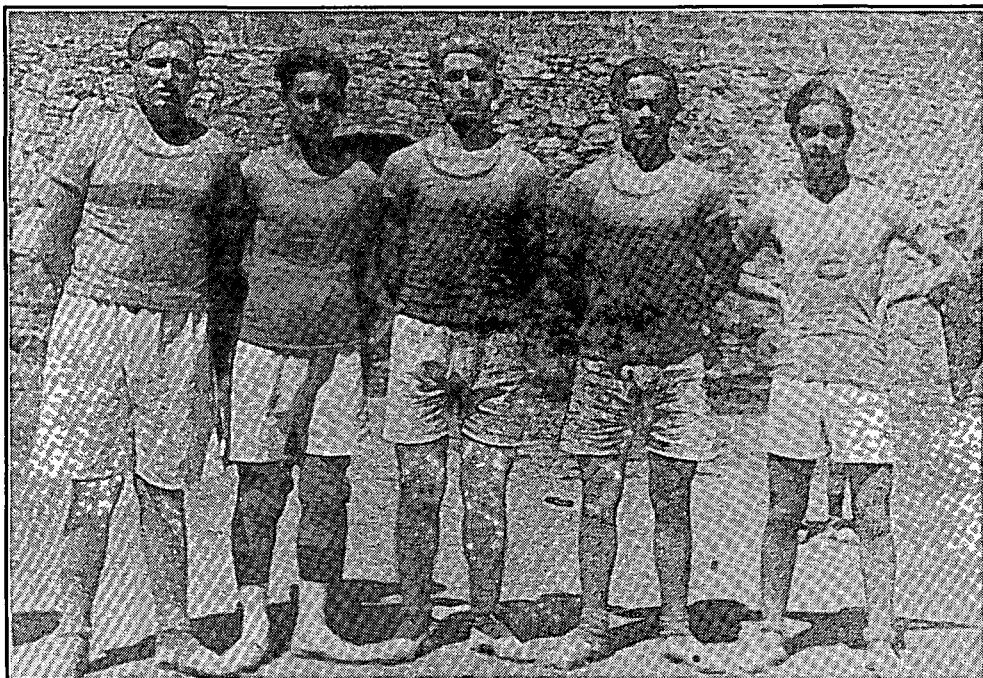
Cal esmentar un altre torneig, la copa Parlophon, la final de la qual es jugà l'agost o el setembre de 1930,

entre l'Esportiva i l'Iluro, guanyant l'Esportiva per 19 a 15 punts. Integraven l'Esportiva Montasell, Ginesta, Berga, Llinés i Xivillé, i l'Iluro era format per Canal I, Canal II, Cordón, Raimí i Costa. No faré comentaris del partit ja que la premsa en va parlar en el seu moment. El que sí vull comentar és que en aquest encontre, quan el senyor Medina va pitar el final fou agredit per una espectadora (fanàtica de l'Iluro), la qual va estripar-li la camisa; fou la primera camisa estripada en un camp de bàsquet a Espanya.

El bàsquet a Mataró ja era un èxit. Tant és així que l'Esportiva i l'Universitari varen anar a fer una exhibició a Saragossa, convidats pel Congrés de Joventuts Catòliques d'Espanya. Va anar-hi de delegat el Sr. Travesa de l'Esportiva; El resultat fou Esportiva 22 - Universitari 12.

També de la mà del Sr. Bonifaci Martínez va néixer el bàsquet femení a Mataró. No voldria pas equivocar-me, però les Clavell, Fors, Anglas, Spà, Torres, Vicens, etc... penso que foren de les primeres dones que jugaren el bàsquet a Espanya. Més tard, l'Iris, la Penya X i la Penya Poblet tingueren equips femenins.

Dissortadament l'Universitari de Santa Anna es va dissoldre perquè els seus components van haver de continuar els estudis fora de Mataró. També va desaparèixer el Premilitar, però aquest per ordre governativa; el Sr. Jaume Mas, dirigent de l'Iluro, que havia fundat la secció de bàsquet, es va fer

Equip dels Científics: Gener, Calvo, Soler, Pla, Cunf.

L'Esportiva: Ginesta, Montasell, Llinàs, Xivillé, Berga, Cunf (entrenador), Gener, Pujadas.

carrec dels jugadors, encara que alguns passaren a altres clubs com l'Iris, el Llevant, etc...

En aquest temps el pare Millan i jo vàrem anar a Barcelona per inscriure l'Esportiva a la Federació Catalana. Més tard s'hi inscriviren també l'Iluro, l'Iris i el Llevant. I així en els campionats de Catalunya de segona categoria van figurar-hi quatre equips de Mataró; era la ciutat amb més equips de Catalunya, jugant l'Esportiva al grup A i l'Iluro al

grup B. El campió de 2a. es va proclamaren un partit entre els dos guanyadors de cada grup. Després de guanyar a l'Esportiva per 13 a 26, l'Iluro tingué l'oportunitat de jugar la promoció.

Per pujar a primera categoria catalana, l'Iluro va jugar la promoció amb el Martinenc. El primer partit va ésser a Mataró al camp de l'Iris, camp neutral, situat a la ronda Alfons XII, en uns solars de la família Viada. Guanyà l'Iluro per 38 a 13. El segon partit fou a Barcelona, al camp de l'Europa, també camp neutral; tornà a guanyar l'Iluro per 57 a 6. Així l'Iluro es proclamà campió de segona categoria i va ascendir a la primera.

En el decurs dels fets de juliol de 1936 es va perdre una part de l'arxiu que tenia l'Esportiva. Per això no puc precisar gaires coses de l'entitat durant aquests anys. L'any 1931 l'Esportiva i l'Iluro formaven part de la primera categoria Catalana A, junt amb el Laietà, el Patrie, l'Espanyol, el Barcelona, el Juventus de Sabadell i la Unió

Gimnàstica de Badalona, els millors equips de Catalunya.

L'entrenador, jugador i periodista Fernando Font, que va començar a jugar a bàsquet al pati de Santa Anna l'any 1929, amb el pare Millan, ha publicat no fa gaire un excel·lent llibre titulat *Libro de oro del basquet, desde el 1923 al 1985*. Vull destacar amb satisfacció que comenta la gran qualitat de dos jugadors mataronins de l'època, Berga, de l'Esportiva, i Cordón, de l'Iluro.

En el campionat abans esmentat, a conseqüència d'uns fets no esportius, la junta de l'Esportiva va decidir de retirar-se de la Federació Catalana i ingressar a les competicions de la Federació de Joves Cristians de Catalunya, del pare Tarrés, més tard

Federació Diocesana; al cap d'uns anys, però, va tornar a la Federació Catalana.

En el següent campionat, 1933-1934, l'Iluro va quedar segon classificat, després del Juventus de

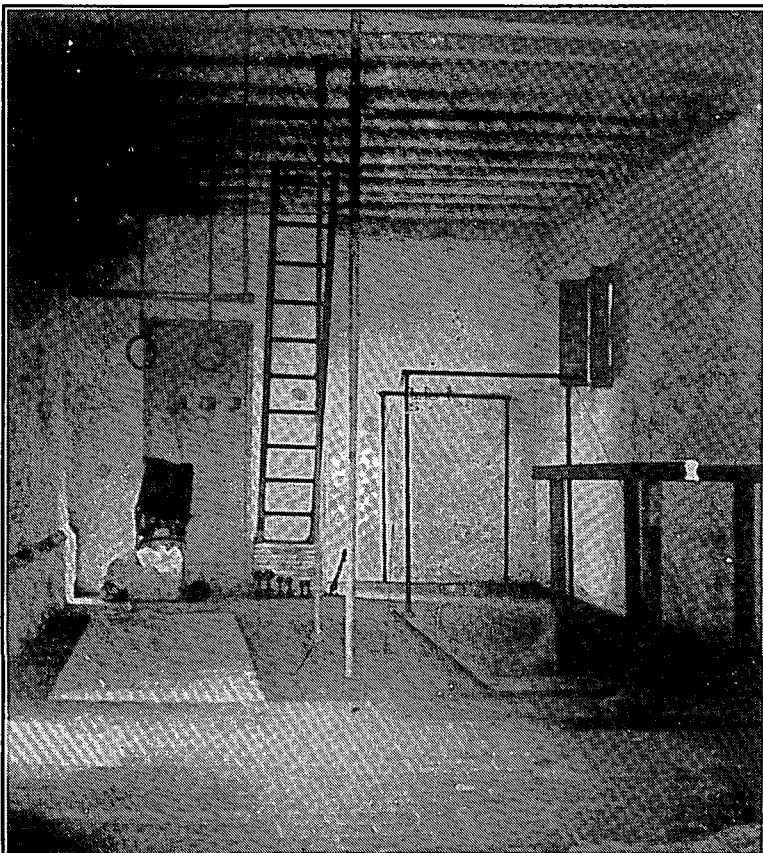
Primer equip mataroní de dones: Anglas, Spà II, Spà I, M. Clavell, Vicens.

Sabadell. L'Iluro havia de jugar contra l'Espanyol per decidir el títol de sub-campió de Catalunya; després de molts ajornaments la Federació Catalana va ordenar un partit en camp neutral, però l'Espanyol no s'hi va presentar, quedant l'Iluro proclamat com a sub-campió de Catalunya, amb dret de jugar el campionat d'Espanya. Els resultats foren, a Mataró, Iluro 21, Madrid 17. A Sabadell, Juventus 40, Rayo 25. A Madrid, Rayo 23, Juventus 6 i Madrid 14, Iluro 5. Succeïren fets molt

estranyos i l'Iluro no va acabar el partit, en retirar-se degut a l'arbitratge escandalós en favor del Madrid; igualment ho feren els del Juventus de Sabadell per la mateixa acció. La Federació Espanyola va desqualificar els dos equips catalans i els dos equips madrilenys varen jugar la final. O sigui que abans, parlem del 1934, també passaven coses rares.

Podria explicar moltes més coses, viscudes durant molts anys, quasi totes agradables i que em van fer conèixer grans amics. Una d'elles, la més important, la celebració del 25è. aniversari de l'inici del bàsquet a Mataró, esdeveniment, sens dubte el més destacable d'aquest esport a casa, mereixeria un nou ressorgiment de l'esport del bàsquet a la nostra ciutat. Però penso que aquest ha d'ésser el final de la petita introducció del bàsquet a aquesta nostra i estimada ciutat de Mataró.

Francesc de Paula Cunf i Pera

Sala de gimnàs de l'Esportiva, al Círcol Catòlic (1928).

Com a annex vull remarcar tres fets interessants, extrets de la premsa de l'època.

DIARI DE MATARÓ
9 de juliol de 1930

ELS ESPORTS

Un nou triomf

Aquest simpàtic grup de joves de Santa Anna que amb tant braó i fermesa obtingueren el trofeu «Copa Xampany Noya» i ens emocionaren tantes vegades amb el seu joc ràpid i precís en l'esport del basquetbol, acaben d'assolir un bell i esclatant triomf, però no en el camp de joc, del qual s'havien retret darrerament, sinó en la palestra, més noble encara, de l'estudi.

Els joves Francesc Cruzate, Francesc Gómez, Santiago Mayol, Antoni Solà, Francesc Viladevall i Joan Viayna acaben d'assolir amb un èxit brillantíssim el Grau de Batxillerat Universitari.

Amb la mateixa decisió i fermesa que defensaren en el camp els colors del seu club, s'han comportat també en els exercicis d'exàmens, escrit, oral, pràctic i de llengües en l'Universitari de Barcelona, aconseguint per últim el cobejat trofeu del Batxillerat.

Ens plau, per tant, adreçar-los-hi una felicitació ben merecuda a cada un dels entusiastes lluitadors, la qual fem extensiva a llurs respectives famílies i d'un modo especial als seus dignes Mestres, els PP. Escolapis de Santa Anna.

¡Per molts anys!

DIARI DE MATARÓ
24 de juliol de 1930

Basquetbol

Camp del Círcol Catòlic
Associació Esportiva Universitari Santa Anna
Acomiadament de l'U.S.A.

Demà, a dos quarts de set de la tarda, tindrà lloc en el camp de l'Associació Esportiva (Círcol Catòlic) un partit entre l'equip ja anomenat i el de l'Universitari Santa Anna, el qual s'acomiarà de l'afició mataronina que durant tot l'hivern l'ha obsequiat amb tan coratjosos aplaudiments.

Aquest encontre no vol dir per això que s'acomiadin de vestir el mallot negre que tant han honorat, ans al contrari, tenen en projecte una «tournée» per la costa i una visita a les principals ciutats d'Espanya on es practiqui el bàsquet.

L'encontre de demà promet ésser molt interessant ja que, per una part, l'U.S.A., tot i entrenant-se durament, no ha aconseguit estar en la forma d'abans, mentre l'Esportiva està insuperable, i sens dubte puc dir que és dels actuals el millor equip de la nostra ciutat.

Els equips presentaran els seus millors elements. L'U.S.A.: A. Cruzate, Mayol, Solà, Gómez i Viayna. I l'A.E.: Berga, Xivillé, Llinés, Montasell i Comas.

L'àrbitre encara no ha estat designat.

Abans d'aquest encontre se'n disputarà un altre, corresponent al torneig «Copa Parlophon», entre l'Ateneu i el S.U.Z.

Our Selves

DIARI DE MATARÓ
28 d'octubre de 1930

Basquetbol

L'homenatge al P. Millan

Tal com vàrem anunciar, diumenge passat es celebraren en el camp de l'A. Esportiva del Círcol Catòlic tres interessants encontres d'homenatge al portador del bàsquet a Espanya, el Rnd. P. Eusebi Millan Sch. P.

Diumenge quedà plenament palesada l'altura a què ha arribat en nostra ciutat, l'encara per nosaltres novell esport del bàsquet.

El camp de l'A. Esportiva es veié concorregut i els encontres transcorregueren, disputats, però amb la major fraternitat i cortesia.

Si bé els dos equips representatius de la nostra ciutat perderen ambdós encontres, Mataró pot sentir-se orgullós de posseir-los, car pot estar segur de què no el faran quedar en ridícul ni enfront dels millors equips de Catalunya.

El banquet estigué també molt animat, tenint al final frases d'elogi pel treball desenrotllat pel P. Millan en pro del bàsquet, el Sots-President de la Federació Catalana senyor Sascorts, el Delegat del Barcelona senyor Borrell, el President del S.C. Laietà senyor Ferrer, el representant del Col·legi Català d'Àrbitres senyor Manent i els capitans i delegats dels equips presents a l'acte.

El P. Millan, agrai després, amb sentides frases, aquestes paraules d'elogi i indicà que la situació florent actual del bàsquet es deu als animosos jugadors concurrents a l'acte, qui jugant bé i amb entusiasme són els principals propagadors d'aquest esport, afegí també que a la propaganda periodística li correspon igualment un lloc d'honor.

La Selecció Catalana, després, li féu entrega de la copa per ells guanyada i el Rnd. Dr. Josep de Plandolit li ofrenà la placa commemorativa de l'acte, delicadesa que agrai profundament el P. Millan.

Festes com la del diumenge, tant de bo, se'n poguessin celebrar força, que sempre dignifica homenatjar, als que per llurs mèrits se n'han fet mereixedors!